

S Z E M L E

DR. ÁCS TIBOR:

HADSEREG ÉS POLITIKA A HARMADIK VILÁGBAN

(Budapest, Zrínyi Katonai Kiadó, 1968. 238 o.)



Az Ázsiában, Afrikában, Latin-Amerikában az utóbbi negyedszázadban lezajlott — és napjainkban is zajló — események, a sokszor meghökkentő változások, a haladó és retrográd erők harcai nemcsak újságírókat, politikusokat érdekel, hanem a legszélesebb néptömegeket is.

Ács Tibor könyve kielégíti mindazok igényét, akiket ezek az események általában és tudományos szinten is érdekelnek.

Tény, hogy a harmadik világ eseményeiből Ács Tibort — a katonát — elsősorban a hadseregek szerepe foglalkoztatja, azokat teszi a vizsgálat tárgyává. De a vizsgálódásnak a szűk szakmai érdeklődésen túl van egy sokkal nagyobb meghatározó szerepe, nevezetesen az, hogy a harmadik világ eseményeiben — az esetek többségében — a hadseregek játszik a főszerepet.

Így érthető, ha Ács Tibor mindenek előtt arra igyekszik választ adni, milyen tényezők határozzák meg ezen országok hadseregeinek önálló politikai szerepét. S bár a szerző e kérdés kapcsán beszél arról, hogy az csak látszat, hogy a hadsereg a különböző fordulatok idején önálló politikai tényező; hogy a hadseregek mögött mindig bizonyos politikai, gazdasági érdekek állnak: ezt a gondolatot nem ártott volna több oldalról és nagyobb tényanyaggal bizonyítani.

E vizsgálatok után Ács Tibor az egyes országokban lezajlott forradalmak, államcsínyek eseményein keresztül arra ad választ, hogy a fenti akcióknak milyen okai, céljai és formái voltak. E kérdések kapcsán rámutat, arra, hogy az okokat, célokat, de a formákat is mennyire befolyásolta az adott ország társadalmi struktúrája, a néptömegek szervezettsége, felvilágosodottsága stb. Nem hiányzik az a gondolat sem, hogy az egyes fordulatok mennyire kapcsolódtak a nemzetközi méretekben folyó osztályharchoz — bár nem ártott volna ezt is egy kicsit rész-

letesebben elemezni. Köztudott ugyanis, hogy mind a jobb-, mind a baloldali fordulatok mögött a reakció, illetve a haladó erők sokkal nagyobb frontja áll, mint amilyen az adott országban megtalálható.

Jóllehet már a könyv megjelenése óta is történtek változások abban a képben, amit Ács Tibor az egyes országokról megrajzolt — s valószínű a következőkben is lesznek —, azok az elemzési módszerek azonban, amelyeket a szerző alkalmazott az események megítélésében, a továbbiakban is segítséget adnak majd a további események vizsgálatához és megértéséhez.

A szerző nagyon plasztikusan vetíti eléink azt a politikát, amelyet a kommunista és demokratikus pártok folytatnak a fegyveres erők között a harmadik világ országaiban. E politikának a kialakítása nagy bölcsességet kíván a pártok vezetőitől. A hadseregek ugyanis mindenütt az uralkodó osztályok eszközeiként jöttek létre, amelyeket az esetek túlnyomó többségében még a volt gyarmatosítók szerveztek meg, mégis, igen sok esetben haladó eszmék hordozói. De hozzátehetjük, hogy éppen e pártok politikai felvilágosító munkája által válnak azzá. A mű írója történelmi példákon keresztül érzékelteti azt is, milyen káros hatása lehet a kommunista és demokratikus pártok szektáns, szeparatívista politikájának ebben a kérdésben.

A munka nagy erényének tartom, hogy annak a közel nyolcvan országnak a hadseregét, amelyet Ács Tibor a harmadik világhoz tartozónak vél, szinte enciklopédikus részletességgel mutatja be. Megismerhetjük ebből a fegyveres erők hadrendi megoszlását, fegyverzetét, hadászati és hadműveleti felkészültségét. E bemutatás során képet kapunk arról is, hogy az adott ország hadserege milyen szerepet töltött be az ország történetében, mikor, milyen politikai irányzatoknak volt az eszköze.

Az egész komplexumnak ilyenén való bemutatása érzékelteti azt is, hogy a néhány évtizede (vagy éve) függetlenné vált országok milyen sok szállal kötőd-

nek még mindig a volt gyarmattartó országhoz, és milyen sok csatornája van a neokolonialista politika érvényesítésének.

Ács Tibor azonban nem elégszik meg a hadseregek általános bemutatásával, hanem a különböző országok politikai-gazdasági törekvéseit figyelembe véve kategorizálja is azokat. Ezt figyelembe véve beszél az „el nem kötelezett”, a nem kapitalista utat választó, a neokolonialista politika szolgálatában álló stb. országok hadseregeiről.

Külön érdekességként kell megemlíteni, hogy azokban az országokban, amelyekben a hadsereg a neokolonialista politikát segíti elő, s e hadsereggel szemben már létrejöttek a demokratikus felszabadító hadseregek vagy partizáncsoportok, a szerző ezek tevékenységéről, erejéről, felszereléséről is informálja az olvasót.

A hadseregek bemutatásánál talán egy dolog hiányolható. Az, hogy a különböző fegyvertípusokat a szerző csak típuszámokkal jelölte (pl. repülőgép F—86, harcokosi PT—76-os stb.) Ez a nem katonai szakemberek számára keveset mond. Elképzelhető lett volna talán egy táblázatban bemutatni a fegyveres erők által használt legtipikusabb fegyverfajták harcászati adatait, amelyekből a laikusok előtt is világossá vált volna, hogy azok mennyire korszerűek, illetve elavultak.

A szerző könyve zárófejezetének „A harmadik világ és fegyveres erőinek helye és szerepe a nemzetközi osztályharcban” címet adja. Ezen belül igyekszik megmutatni azokat a célokat és törekvéseket, amelyekkel az imperialista hatalmak mindénáron meg akarják tartani a maguk érdekszférájában a nemrég függetlenné vált, vagy a szabadságukért harcoló országokat. Ezzel szembeállítja a szocialista országok törekvését, amely a másíknál a haladóbb, a humánusabb eszméket képviseli.

Ács Tibor könyve tehát hasznos kézikönyv mindazok számára, akik a harmadik világban lezajló események mélyebb megismeréséhez keresnek marxista magyarázatot.

Mucs Sándor